

je tudi na volišču on oseba večjega pomena nego drugi volilci. Ko je pršla določena ura za oddajanje glasov, je gosp. vladni zastopnik izliral iz volilne sobe vse one, ki so že volili, ostali so smeli le oni, ki niso še glasovali. Naš „dušni mož“ je pa le ostal in svojevoljno koratil po sobi. Na to opozori neki naš pristav gosp. vladnega zastopnika, reši: Zakaj sme pa oni gospod tukaj ostati? Ali ima on več pravice nego drugi volilci? Na to zahtevo našega volilca je gosp. vladni zastopnik z ukazal, naj se vikar iz volilne sobe odstrani. Ni pa mogel nunc na prvo povelje verovati, še le ko je bil v drugo pozvan, in sicer odločno, se je bil potuhnjeno in v sramu izmuznil. Pred volitvami bil je pa veliko bolj „korajžen“ nego po volitvah. Prej se je vedno ustil, da njegov glas bo imel Gregorčič, pri volitvi pa mož ni bil dobil nitu enega glasu! Torej bi ga vprašal, komu bo dal svoj glas? Ali zganju ali vinu? Tako drzen je bil tudi naš nunc, ki je večkrat navdihujen „spiritusa“, pa na „sanctusa“, da se je bil podal celo k našemu najodločnejšemu pristasi na Pečine z namenom: tega trdega moža vneti za njih „črno tomo“, a dobro se je bil to pot „na-farbal“. Govoril je pa take reči, da kaj enakega njemu nikakor ne pristaja. Rekel je: Volite makari hudiča, jaz bom le „gospod“ na Ponikvah. To je imel mož prav, a izraz je neotesan! Ker je dotični naš pristav izrekel, da čista take duhovnike, kakoršen je župnik v Ročah, ki se v volitve ne meša, je bil vzroji naš nunc prav po barabski: Kocjančič v Ročah je tukaj med našim stanom „Luter“; on razume briske „fige“ in zganje, kadar mu ga pošljejo itd. Kakoršen mora biti duhovnik, ki rabi take izraze v sramotenje svojega duhovnega sobrata, ki je desetkrat boljši in veliko bolj spoštovan od njega, vé pač lahko vsakdo. Misli si je mož pri tem pač le: „Rečem ti, da mi ti ne porečeš“.

Pred volitvami je bil med občanarji lep mir in edinost, sedaj po volitvah je pa samo sovraštvost in zabavljanje. Nunci, potrkajte se na prsi in recite: „mea culpa, mea culpa!“ Ako niste bili vi vstali naenkrat kot preroki, ki ste nevednemu ljudstvu v enomer trobili, da je vera v nevarnosti, dokler niste spravili na volišče vsega, kar ni nič vedelo, ne bilo bi tega, kar je danes, nobeden ne bi bil vedel za kako „banko razun tistih, ki kaj citajo in ti, če so bili hoteli, so se bili udeležili volitve prostovoljno, če ne, pa ne.“

Posebno petinski vikar, kojega so vsi ljudje do sedaj prav spoštovali, čeprav jim je včasih skušal pokazati svojo vladoželjno naravo, bi bil pač najbolje v miru svojo „pečenko“ jedel, če bi bil volitve na stran pustil. On je izjavljal, da gre pri volitvah za krščanska načela. Ali je tudi to krščansko načelo, da duhovniki držite „ofer“ za svojo malho med najsvetejšim opravilom ter vršite to na dan največjih praznikov?? Na Pečinah ima tamošnji nunc tak „ofer“ na dan rojstva Gospodovega ali Božič, na Ponikvah na sv. Štefan, enako drugod. To mislim je bolj potrebno odpraviti nego kaj drugega! Ako bi danes prišel zopet Kristus na svet in bi vas zasačil pri takem opravilu med daritvijo sv. maše, prepričan sem, da bi vas pogljal s palico — in prav bi se vam zgodilo!

Pravo krščansko načelo boste vršili, ako skrbite za lepo cerkveno petje, kojega pravijo, da na Pečinah že par let jako pogrešajo. Da skušate lepo z dobrimi govori razkladati ljudstvu nauke sv. cerkve, ker ste edino v to poklicani, ne pa za volitve in politiko! Če lazi okoli duhovnik radi volitve „omamljen“ od ljubelega zganja, kar smo imeli že večkrat čast videti, je tudi krščansko načelo in pa še čednost (prav nečednost) zraven. Le slepite, kogar se morete, saj dolgo ne bo, ko vam odklenkalo bo!

Rihemberg, 28. decembra. — Nekaj let sem se oglašajo naši občanarji prav pridno pri c. kr. gozdarskem uradu za nabavo lepo vzgojenega sadnega drevja.

Tudi letos se je oglasilo mnogo prošnikov pri županstvu za to, ali drevcev le ne dobé. Sam gosp. c. kr. nadkomisar, ki je za razširjanje sadjereje zelo unet in zaslužen mož, je rekel o neki priliki našim ljudem, — kakor prilično Smarnskemu županu, češ, saj ste preveč bogati — sadnega drevja ne rabite!

Mi smo sicer prepričani, da ne dobimo takega župana, kakor je naš župan — če on umrje, a prašali ga vendar smemo: Vi za blagor naše občine najunetejši župan, kje so drevci, za koje smo prosili?

Govori se tudi, da vam tudi prošnje za škodo proti njam (peronospori, toči itd.) za našo občino ne gredo rade izpod rok?

Vi ste nadzornik policije v občini. Zakaj niste skrbel, da bi se bili delavci pri vodnjaku v Britofu pri zavarovalnici za nezgode zavarovali? Kako je pa to, da niso bili tudi oni pri gradbi ceste, zidovja preko hudournikov tam zavarovani?

Ali vam je znan oni dopisnik v „Prim. Listu“, ki je opisoval shod narodno-napredne stranke v Rihembergu ter nam je z namišljenim petijotom oblatil prodaj naše izvrstne in poslene letošnje kapljice vina? Ker so Vaši sinovi tam v uredništvu glave, vam bo že znano. Prav gotovo je bil to Vaš človek; ali znate, kako v nebo kričeča krivica se nam revežem s tem godi?

„Gorica“ od 22. t. m. piše, da je agitiral neki P. . . . . iz Cvetroža za narodno-napredno stranko tam gori ter nekomeju bajé ponujal denar v prilog narodno-napredne stranke. Ni vredno sicer, baviti se z takim lažnim listom ali mimogrede bodi omenjati, da z začetnico P. v Cvetrožu ne poznamo podobnega moža, da bi imel krone v take namene.

Govori se pač, da je bil tam neki očka Pavlica ter prigovarjal seveda v prilog nasprotne strani. No, ljuba „Gorica“, radi bi vedeli vse eno za ime našega moža.

Tu se je ustanovilo bralno in pevsko društvo, in sicer na podlagi predlogov shoda dr. Gregorčiča, na kojem je bil tudi naš župnik predsednik, v dobri nadi, da ne bode sedaj naša duhovščina ugovarjala na tak način proti temu, ker smo videli, da naš župnik ni temu predlogu ugovarjal. Ali se pred ustanovitvijo je pričel g. župnik z g. kaplanom na nje in na naprednjake divjo gonjo. Od onega časa so naprednjaki na leci pod leco in izven cerkve oni mršavi predmet, koji treba z vso silo obdelovati! Ljudstvo se skandalizuje čeli advent presliševati podvojene in potrojene pridige, neslanosti o naprednjakih, zapeljivih, nesramnežih, ponočnjakih, o plesu, krčmarjih, kojim se bodo, ako sprejmejo plese, hiše podrle in družine ponesrečile itd.

Zakaj pa ni gospod župnik tedaj pri shodu reagiral proti predlogu Klavžarja o ustanavljanju takih društev? On kriči in bobna o plesih, mi pa o tem se nič ne vemo. Društvo se je ustanovilo radi tega, da se ustavi pijančevanje in polikanje naše mladine po krčmah in se jej srce ublaži s petjem, razširi nazorni obzor s citanjem — to je glavni namen.

Ker zna gosp. župnik za krivice, koje je nenadoma zadalo naprednjastvo naši občini in predbaciva njemu vse zlo in nečastno, naj raztolmači enkrat tudi dogodke iz Goč in Skopega. Mi znamo, da so bili tudi duhovniki, in sicer uzorduhovniki, katere je ljudstvo oboževalo, ki so ustanavljali čitalniška, bralna in pevška društva v narodu.

Gotovo so imeli ti več srca za narodno duševno povzdigo kakor oni, ki sodijo, da smo Slovenci najsurovejši narod na svetu, so jim uzor nemški grofi in knezi, baroni, tuji sloji, kateri so izmolzli naš narod, ga podjarmili in ga pripravili na gmotno in duševno berasko palico.

Po Vašem mnenju, gosp. župnik, kmetu ni treba brati, kmet bodi neumna, sužnja para! Po Vaše je dovolj jeden piškavi „Prim. List“ za celo vas. Tako pridemo Slovenci do napredka in omike — mi suroveži.

No, časov Žefe z Borjača, njenih litanij, Vaših špijonov in tretjerednikov bodi enkrat konec tudi v Rihembergu!

Hvaležni smo vam, da ste odpravili z vstrajnostjo javne plese, kjer so sami slabi nasledki in surovost, ali da nam boste tudi društveno gibanje nepotrebno morili, to pa ne gre in ne gre! Pustite nas v miru, ne vznemirjajte ljudstva, da Vas pustimo v miru. Vaša načela so srednjeveska!

Iz Vrtojbe, dne 28. decembra 1900. — Vrtojbski gosp. nunc so v nedeljo s svojo pridigo nas zelo zbegali, ker so nam zabitali, da moramo neprenehoma moliti za duhovne; mi pa ne vemo, česa bi jim prosili. Zdravi so, da odtehtajo dveletno junico; ko bi jih danes Sv. Mihael tehtal, bi mu se vaga polomila, in gospod nunc bi leteli nazdol, da bi vse peklenske oboke podrli in se tam v dno zarili od prevelike teže. Dalje: letino imajo vedno dobro, ker jo moramo mi dati. Družine nimajo, izven družabnice, pardon, služabnice; ona je pač suha, so morda gospod menili, da naj za njo molimo. Moj bog! Mi delajmo in molimo za njih, oni pa netijo

razpor in razdor med nami. Mari so li ne-besa samo za njih in Gregorčiča?

Bi-li ne bilo umestno, da bi tudi nam oni obljubili, da bodo za nas molili? Tega pa niso gosp. nunc hoteli se zavezati. — Ravno tako, kakor ista baba, ki se je doma za pečjo grela, a moža je vjela ploha na potu proti domov, ko se je z dela vračal. Domov prišedši ves moker mu je pa naročila: ker si že premočen skoz in skoz, stopi se po skaf vode za večerjo v vodnjak, da se ne bom jaz močila. No, mož je ubogal, a domov prišedši, je zli cel skaf vode na njo, rekoč: zdaj si mokra i ti, pa pojdi po njo!

Nadalje so pridigali gospod nunc, da namesto za njih moliti, se vsako „najmanj vredno človeče“ posluži duhovnike v časnikih blatiti. Za Boga svetega. — Tu ne gre le po vrednosti dopisnika, ampak z dokazi in po zasluženju onega, ki mu pritiče.

Naš gospod stanujejo v dvori, z našimi žulji dozidanem, mi pa v kolibah; oni imajo trebuh za Boga, in posteljo za deželo, mi pa moramo uživati še tako piclo hrano, da se Bogu usmili. Potem pa za njih delati in moliti, oni za nas pa nič! To je pa res „katoliska ravnopravnost“, katere pa jaz ne morem razumeti. „Nič vredno človeče“.

Iz Kala. — Na dan 15. decembra sem bil v Levpi v cerkvi. Levpski kurat je stopil na politični oder, ne pa propovednico, kakor pritiče duhovniku, da bi razlagal resnice svete vere, ampak začel je govoriti take reči, katere ne tičejo v cerkev. Po večini, kar je govoril, je neresnica, posebno pa to, da smo pri volitvah podkupovali in agentovali in da nismo volili po svojem prepričanju.

Ali to pa lahko dopričamo vsi soglasno, da smo volili po svojem lastnem prepričanju in mnenju, in da nam ni bilo treba hoditi od hiše do hiše ter dajati po 20 kr. in celo svetle kronice za glase. Tudi nam ni bilo treba v krčmi pri Marički napajati in spravljati skupaj ljudstvo, da naj volijo, kakor mi ukažemo. Mi smo imeli dosti volilcev, in sicer toliko, da bi jih bili lahko še posodili en par njemu.

Predrznil se je reči v cerkvi na političnem odru, da so kalski občinski možje brezverci; ali „brezverci“ smo le radi tega, ker je on pogorel na volitvah, in mogoče se tudi zato, ker mu je žal za kronice. To pa bi lahko vsak pameten človek rekel, da je večji brezverec on, kakor smo mi drugi. On noče vedeti, da cerkev je hiša molitve in ne jama razbojnikov. Tudi ni v cerkvi prostora za take neresnice, katere opočitava voznikom, da oni vozarijo ob petkih, kupčujejo ter po krčmah popivajo, meso uživajo in ljudstvo ob vero pripravljajo. To ni resnica. Morda je pa po sebi meril brač?! Vozniki morajo včasih trebuh tudi s pasom pretisniti, ker ne dohaja toliko dobička, da bi se človek preveč najedel in napil. Jesti pa mora voznik, kar dobi. Ako ne dobi postnega, je mesno, in to tudi sme, če se upošteva, da je na potu in da ima težek posel. Kaj vse spravi ta človek na politični oder! Ali bi ne bilo bolje, če bi malo več nase mislil, pa nas pustil s takimi rečmi v cerkvi na miru? Ako ne preneha, storimo svojo, pa naj pridiga praznim stolom o volitvah in o voznikih. Cerkev je bila sezidana zato, da se čuje v njej Božja beseda, ne pa — politika in grdo natolcevanje ter obrekovanje. Temu bodi konec, če ne . . . .

Domache in razne novice.

„Soča“ izhaja trikrat na teden: ob torkih, četrtkih in sobotah ter stane: za celo leto gl. 6-60, » pol leta „ 3-30, » četrt „ „ 1-70.

Naročnino je plačevati naprej vsaj četrt leta.

»Kažipot« dobé vsi naročniki do 10. januarja. — Kdor pa ne name-rava biti več naročnik, naj vrne takoj drugo številko.

Današnje številke smo razposlali mnogim bolj znanim možem v deželi. Vračati je ni treba. Kdor je sam ne mara, naj jo izroči komu drugemu.

Somišljeniki! Zdaj je pravi čas, da pridobite »Soči« in »Primorcu« novih naročnikov in s tem stranki vrlih sobojevnikov. Na delo!

Uredništvo in upravnštvo.

Migljelj volilnim možem V. kurije.

— Dne 3. januarja se zberó volilni možje: 1. za bolški sodni okraj v Bolcu, — 2. za kobarški in tolminski v Tolminu, — 3. za cerkljanski v Cerknem, — 4. za gorisko glavarstvo in mesto v Gorici, — 5. za gradišćansko glavarstvo v Gradišču, — 6. za Kras v Sežani. Le v Gorici in Gradišču so mešani Slovenci in Italijani, povsod drugod so izključno Slovenci.

Volilni možje naj se strogo držé tega reda:

1. Ker so trije kandidatje, pride prav gotovo do ožje volitve, ki se bo vršila še istega popoldne, morda celo precej pozno radi volitve v Gorici, kar pojasnimo niže. Nikdo naj torej ne gre domov, dokler ni oddal glasu tudi pri ožji volitvi. Kdor bi šel domov iz kateregakoli vzroka, bo kriv morebitnega neugodnega konca.

2. Voli se z glasovnicami. Na te je zapisati razločno:

Dr. Henrik Tuma v Gorici. Kdor sam ne more razločno pisati, naj naprosi kakega somišljenika. — Glasovnic ne kazati nasprotnikom. — Kdor je glasovnico zgubil ali po pomoli doma pozabil, naj se oglasi pred volitvijo pri vladnem komisarju, da dobi drugo.

3. Izkaznice ali legitimacije je prinesiti seboj. Komur bi se vendarle primerila nesreča, da bi jo zgubil ali pozabil, naj se oglasi pred volitvijo pri vladnem komisarju in dokaže s pričami, da je on res ta in ta volilni mož.

4. Zbrati se je na volišču pred 9. uro zaradi volitve volilne komisije. Volilci volijo 3 člane, vladni komisar imenuje 3, in ti vsi volijo sedmega ter vsi med seboj predsednika. V Bolcu, Tolminu in Sežani ima naša stranka odločno večino; gleda naj torej, da izvoli komisijo in predsednika po svoji volji. — V Gorici bodo gotovo tri liste, katerih nobena ne dobi prvič nadpolovične večine, ako se polnoštevilno udeležé. Tu pride torej že pri volitvi komisije do ožje volitve. Zato bo trajala v Gorici prva volitev jako dolgo, ker je tudi volilnih mož največ. Zategadel naj bodo volilni možje in prvaki na deželi potrpežljivi, ako iz Gorice dolgo ne bo sporočila o izidu. A vsakakor naj bodo pripravljeni, da bodo klicani za četrto, peto uro ali še pozneje k ožji volitvi.

5. Po človeški sodeč in po vspehu prvotnih volitev bi moral priti v ožjo volitev naš kandidat dr. Tuma z Italijanom, in enako je pričakovati, da ga bodo volili drugje vsi Slovenci brez ozira na strankarstvo, kajti on je vendar vri naše gore list ter je že mnogo dobrega storil vsem, tudi onim, ki derejo zdaj za klerikalci. Ako bi bil kdo tako slep, da bi tega ne hotel, počéite ga vsi ter predočite mu posledice takega — narodnega izdajalstva.

6. Pripravljeni bodimo pa že pri prvi volitvi na — presenečenja. Naši klerikalni voditelji so vsega zmožni. Zato bo morda treba primerno odbiti vsak nenaraven poskus klerikalcev, da bi si priborili zmago. Za ta slučaj dobé voditelji na voliščih posebne nasvete. Za brezdomovinski klerikalizem pri nas ne sme biti tal! Ako ga pa hočejo vtihotapiti med nas pod pokroviteljstvom kardinala Missije, — bo treba pa poiskati krepkega orožja, da ga tudi po vrednosti odbijemo.

7. O vspehu volitev na deželi naj se nam takoj brzojavno sporoči, in sicer nujno, za kar se plača beseda po 9 kr. (na naše troške.) Naslov zadošča: „Soča — Gorica“, dalje imeni Tuma in Gregorčič ter zraven število glasov.

Volilne može naše stranke v goriskem okraju opozarjamo, naj se zbirajo do 3/9 „pri jenu“ (al cervo d'oro) nasproti skofiji, med volitvijo pa v gostilni g. Petra Birse v Corte Caraveggia blizu deželne hiše. — Prosimo, držite se reda in discipline.

Dr. Gregorčič in prof. Berbuča. — V uvodnem članku „Vipavska železnica“ v „Gorici“ je bilo objavljenih več neresnic o mojem delovanju kot deželni odbornik in poslanec. Članek sam se sklicuje naravnost na Vajni imeni. Smatram Vaju torej odgovornim za vsebino tega članka. Ogibal sem se doslej skrbno, zanašati pred forum deželnega zbora naša domača sporna vprašanja. — Ker mi članek lažnjivo očita, da sem jaz kot deželni odbornik nalašč zavlačeval za naše gospodarske razmere tako prekoristno podjetje, zahteval bodem od Vaju jasen odgovor v deželni hiši. Dr. Tuma.

Dornberška „rožica“ pred sodiščem. — V soboto je bila obravnava pred kuzenskim sodnikom na ovadbo našega somišljenika g. Pavlice s Tabra proti Jožefu Kavčiču, onemu klerikalnemu kričaču, ki je na znanem shodu v Dornbergu kazal svoje versko navdušenost z imenovanjem božjega imena po nemarnem — kricanjem: Živio Kristus. Obsojen je bil sicer radi prestopka iz § 431. kazenskega zakona, ali razprava je pokazala klerikalno njegovo pobožnost v tem, da je pil od 4. do 10. zvečer nepretrgoma in v pijanosti napadel mirnega in očte spoštovanega domačina. Tako je obravnava tudi dokazala, da so klerikalci popili plačanega vina 60 litrov. Iz tega se lahko sodi, kakošno trnje imajo dornberška „rožica“ in zakaj tako bujno cvetejo.

Gregorčič — kardinalski kandidat. — Flumičelski dekan in klerikalni kandidat Zanetti je povedal v goriski „Eco“ od 28. tega meseca, da sme sprejeti kandidaturu, ako mu to dovoli nadškof, drugače pa ne. Doslovno pravi: „Ebbene, se l'Arcivescovo acconsente, accetto, e posso accettare, altrimenti no.“ — Prav, ako privoli nadškof, sprejemem (kandidaturo), in smem jo sprejeti, drugače pa ne.“ — Kar velja za Zanettija, isto velja za Gregorčiča, ker duhovnika sta oba. — Zdjaj vemo iz najboljšega vira, da je duhovnik tudi kot poslanec v pesti svojega škofa. Iste Zanetti pravi dalje o neki drugi zadevi: „Se è così, col consenso superiore si potrà fare.“ — Ako je tako, z višjim dovoljenjem lahko naredimo.“ Torej povsod in vselej „više dovoljenje“ nadškofa. — Dr. Gregorčič terej sme kandidovati, sme to ali ono storiti, ako mu kardinal dovoli — altrimenti no, drugače pa ne! — Da se ne more in ne sme ogrevati za tako grozno odvisnega človeka nikdo, ki ima še zrno hladne pameti, je lahko umeti. Mi pa hočemo neodvisnih poslancev in ne ponižnih kardinalovih služabnikov.

Ljudsko štetje. — Goriski magistrat (ali višja oblast?) si je dovolil za konec stolletja imperlino, da je za pozdrav k novemu letu izdal le nemško-laske pole za ljudsko štetje. Stori je to v zadnjem hipu, da bi vse protestovanje nič ne pomagalo. Pole pridno izpolnjujejo, pa tudi Slovence lov, da bi jih upisali za Lahe. Pozivljemo z nova vse Slovence, da vpisajo v rubriko „občevalni jezik“ edino le slovenski in nič drugega. Pole izpolnite le slovenski!

Dr. Gregorčič mali bog. — Oklic, kateri je izdala „Gorica“ volilcem pete kurije, ima očiten namen, povzdigniti dr. Gregorčiča v deveto nebo, dr. Tumo pa pahniti v največje blato. Oklic povdarja njegovo duševno in politično zmožnost, visoko izobrazjenost, najčistejšo rodoljubje, poštrevanost, fin političen takt, radi česar seveda visoko nadkriljuje dr. Tumo. Le počasi! Kje je pokazal svojo duševno in politično zmožnost? Morja takrat, ko se je osmešil v državnem zboru z znanim govorom, ali pa jo je izkazoval takrat, ko je sedel doma in goriski Slovenci sploh nismo bili zastopani v tistem hipu, ko so naši Lahi nas gđili in psovali v zbornici? Politično svojo zmožnost je pokazal tudi lani v našem deželnem zboru, ko je kapituliral pred dr. Pajerjem ter se udal Lahom na milost in nemilost, tako da le oni gospodarijo v deželni hiši in brez njihove privolitve si ne moremo tam izposlovati niti najmanjše reči. Svojo politično zmožnost je pokazal z razkolo, kateri je v glavnem njegovo delo. Njegova politična zmožnost je spravila na dan take vrste politiko po njegovih listih, kakor jo citamo dan na dan. Svojo politično zmožnost je izkazal dr. Gregorčič v preganjanju svojih političnih nasprotnikov, in najbolj „politično zmožen“ je bil takrat, ko je predlagal drž. pravičnost, naj da Gabršček kar zapreti, da se ga tako iznebi. Zares, velika zmožnost, od katere pa se mora vsak pošten človek s studom odvračati! Visoka izobrazjenost! Kaj pa je dr. Gregorčič? Semeniški profesor, ki bi moral podučevati v semenišču. Kaj so ti profesorji snedli z veliko žlico vso izobrazjenost? Mislimo, da ne, vemo pa, da možje a la dr. Gregorčič in Pavlica sta prava prilikavca proti vsakemu pravniku, kaj šele da bi dr. Gregorčič visoko nadkriljeval dr. Tumo, ki je v kratkem času svojega delovanja dokazal, da je baš obratno resnica! Dr. Gregorčič menda misli, da se prične visoka izobrazjenost sele pri semeniškem profesorju! Povero! Najčistejšo rodoljubje! Iz samega „rodoljubja“ dr. Gregorčič ni hotel sprejeti svoj čas na postaji v Nabrežini onih revežev, ki so se hoteli obrniti do njega za pomoč glede na znane izgrede povodom umora cesarice Elizabete! Iz samega rodoljubja je pozabil v deželnem zboru na slovenski jezik ter odgovarjal laskemu poslancu laski. Ali ste že čuli kaj slinčnega od kakega laskega poslanca?! Nikdar! Do kaj takega more privedsti poslanca le „najčistejšo rodoljubje“! — Ali se spominjate tu žrtve iz St. Petra, Vrtojbe, St. Andreja, Dornberga itd.?! Kdo se je potegnil za-nje? Na znanem shodu v St. Petru si dr. Gregorčič ni upal niti besedice ziniti. Nastopil pa je dr. Tuma, ki je govoril sijajno, da je žel vseobče priznanje od slovenske strani, le takratnemu komisarju Prinzigu to ni bilo povšeči. Tudi drugače se je potezal zanje dr. Tuma, dr. Stanič pred sodnijo, dr. Gregorčič je pa molčal iz samega „najčistejšega rodoljubja“. Kar je bilo res rodoljubja in poštrevanosti pri njem, to priznavamo tudi mi. Ali kakšen je Gregorčič današnji dan? Prelevil se je v strastnega klerikalca, in s takim imamo opraviti! Kot tak pa ne sme več na Dunaj! Goriski Slovenci potrebujemo za poslance delavne može, kakor je dr. Tuma, ne pa političnih spletkarjev, kakor je današnji dan dr. Gregorčič.

Ugo barone Codelli. — Med mnogimi kandidati, kateri so se oglasili letos na Goriskem za državni zbor, se nahaja tudi Ugo barone Codelli, in sicer se je oglasil za kandidata v mestni skupini, za katero je postavil kandidatom od strani „Unione“ Lenassi. Codelli nastopa kot samostojen kandidat in kot tak je razposlal v obeh deželnih jezikih, in vrhu tega še v nemškem, svoj program na volilce. V uvodu pravi, da

izvira iz stare goriske rodovine, da je zvest avstrijski državljan, udan z dušo in telesom cesarski hiši, da ne pripada nobeni stranki, da je samostojen in neodvisen ter da je pripravljen zastaviti vse svoje moči v blagor domovine. Pravi, da ne bo delal praznih obljub. Potem zagovarja vlado, da ona ni kriva, ako se ni zgodilo nič za našo deželo, marveč temu je kriv državni zbor, ki ne dela. Vlada ima na razpolago k večjemu \$ 14. Zato pravi, da bo proti vsaki obstrukciji, da priznava \$ 19. državnih temeljnih zakonov, ki jamči procto razvijanje in polno enakopravnost narodom in njihovim jezikom (samo ne vprašajte nas, kako, g. baron!) in da bo varoval nemški posredovalni jezik in nemški jezik v vojski. (Kaj nas briga nemški posredovalni jezik. V naši deželi hočemo poznati le oba deželna jezika, slovenski in laski, nemški ni deželni jezik, zato naj se brigajo zanj drugje! — Poslancu z Goriskega se ni treba potegovati za take reči!) Na to pravi: Jaz ne poznam nujnejšega predloga od onega, ki vodi do dosege takih ostrih zakonov, ki so sposobni posvečeno osebo našega cesarja bolje varovati. Tako pravi uvod, sedaj pride pa program. V tem obljubljuje, da bo dvigal visoko staro-avstrijsko državno misel, da bo varoval pravice našega naroda in našega jezika (pa nikdar ne mislite morda, da hoče varovati pravice slovenskega naroda in jezika. O ne, ampak svojega, to je laskega. Na \$ 19. je tu že pozabil.) Delal bo za razvitek tega jezika po solah ter skrbel za religiozno, patrijično in moralno vzgojo mladine. Dvignil bo trgovino in obrt, posebno gledé sadja, vina, svile itd., napravil bo tramvaje in železnice, reguliral bo reke in tuje bo privabil v naše lepe kraje, nižjemu klerusu in učiteljem bo zvišal dohodke in pokojnine, poboljšal bo stanje delavcev vseh vrst, posebno na stare dni, za pelagrozne postavi bolnišnice, zavaroval bo delavce na življenje in proti nezgodam, glasoval bo proti vinski klavzuli, pomiril bo narodnostne boje itd. Mein Liebchen, was willst du noch mehr? Kje je bil toliko časa baron Codelli, da ni že poprej prišel na dan s svojim programom, po katerem se naša dežela tako spremeni, da se bo cedil po njej med in mleko, da bodo ljudje pravi angelji in srečni kakor v nebesih in tako bo vse varno, da ne bo treba niti z mezinčem migniti, ako pride cesar v Gorico. Altro che zadnjic, ko so bile take grozne redarstvene odredbe, Codelli nam obeta nebeski raj že na zemlji. Vse predragi. Bojimo se le, da utegne prej umreti, predno more izvršiti vse tisto, kar je nakopil v programu, kakoršnega še nismo slišali na Goriskem. Človeka s takim programom pač ni smatrati resnim politikom.

Iz Anovega prinaša „Prim. List“ dopis iz rok „Priprostega kmeta“, najbrže v črni suknji, v katerem se očita tankajšnjemu g. županu, da je pomel iz občinske pisarnice tajnika in obhodnika, da nova dva nista dovolj pripravna za ta posel, in slednjic, da se je rabil o volitvah 4 leta stari imenik, da niso bili vsi upisani itd. Vse je pisano tako, da se vidi pisavi že na prvi hip, da le zlobna volja in umazana domisljaja se je spravila nad g. župana, češ, nekaj se mora reči proti njemu, ker je naprednjak in ker so volilni dnevi pred durmi. Le počasi! Prestudirajte rajsi gospodarstvo tam, kjer županu volje klerikalci, kar se pa tiče volilnih imenikov, napotite se v St. Peter pri Gorici, kjer je bil po klerikalcu, in sicer iz obrazene m, in kdo ve, ako ne za našač, sestavljen imenik tako, da je izpuštil svojega najboljšega prijatelja podžupana, kateri bi bil izvoljen za našega volilnega moža v kmečki skupini. Kar se tiče imenikov in sličnih rečij, gospodje, le pometajte pred svojim pragom!

Popravljen imenik veleposestnikov. — „L'Osservatore Triestino“ je priobčil v št. 294 popravljen imenik veleposestnikov, katerih je 331. Ob enem priobčuje tudi popravljen imenik istiskih veleposestnikov, katerih je 117.

Iz Biljane pripoveduje „Prim. List“, da je šel neki mož s svojo hčerko po cesti proti Lenardiču, kjer je srečal petero naprednih mož, ki so ga baje vprašali, ako je „tumeč“ ali ne, pristavljaje, da kdor ni „tumeč“, je slepar. Ali je resnica, kar piše „Prim. List“, tega nismo dolžni verovati „Laznjivemu Kljukcu“. Ako pa je res, nò, se nič tako hudega mu niso prizadali. Nam je znano, da v Tabri pri Dornbergu je sedel popolno mimo neki naprednjak, katerega je pograbil Gregorčič-janec ter ga ranil na obrazu in mu strgal obleko. Pripominjamo, da naprednjak ni rekel nobenemu žal-besede. In tako divjaštvo je izvršil nad n'jim pristaš dr. Gregorčiča! Nič tako hudega mu niso prizadali, ako se pomisli, da so na shodu v Biljani naprednega učitelja kakor divjaki vrgli na cesto ter ga pretepli. Ako nasproti tolovajstvom kdo naših reče kako besedo, to pač še ni nič tako hudega. Kaže pa, da se znajo držati v gotovih mejah, dočim klerikalci nastopajo kar kot tolovaji. — Le doma čedite, gospodje! Vaš prag je umazan še na vseh krajih!

„Slovenec“ od sobote je prinesel iz Trsta vest, da se vrše med našima strankama neka pogajanja v splošno ugodno rešitev gledé volitev itd. Šlo se je za nekaj, kar so vroče želeli rodoljubi v Istri in Trstu. — Naša stranka je že privolila, dasi je vse prišlo jako pozno, toda klerikalci so odklonili. Toliko za danes v znanje!

svet s skupnim delom, spodbujajo se pri tem nad človekom, ki hoče stanove razdružiti in jih odtrgati drug od drugega. Koga tukaj meni, to ni težko uganiti. Skupno delo! Saj so delovali včasih skupaj. Kdo pa je razdružil tisto skupno delo? To je storil — dr. Gregorčič! Svoj čas je bil utihotal v „Slogu“ „krščanske socijaliste“, ki so jako dišali po takratnih kranjskih klerikalcih, in iz katerih se je res lepo počasi razvijal in končno tudi razvil črni klerikalizem na Goriskem. Vsporedno s tem razvijanjem se je spreminjal tudi Gregorčič. Opozorjen je bil takoj s početka, kaka nevarnost preti slogi s tistim tihotapstvom, ali dr. Gregorčič je bil tako „finega, političnega takta“, da je preslepil poštene rodoljube, ter se bratil za njihovim hrbotom s tistimi možmi, ki so zanesli med nas klerikalizem, in z njim razdor in prepir. Izkoriščati pa je znal dr. Gregorčič ljudi v svoje svrhe, posebno Andr. Gabrščka in dr. Tumo. Bila sta mu vse, in brez njih ni mogel nič. Ko pa je bila slava Gregorčiča, spletena iz zaslug drugih, že taka, da je mož misliti, da je že mali bog, ko je klerikalizem bil že zrel za nastop, ter ko je končno prišel kardinal v deželo, pa je počilo. Dr. Gregorčič je nastopil pot razkola, in od tedaj ga vidite, kako udriha po Gabrščku in dr. Tumi, prilično tako, kakor svoj čas po svojih duhovnih sobratih! Dr. Gregorčič ni unet za skupno delo vseh stanov, ki bi bili ravnopravni. To je laž, da bi bil on unet za tako delo. Pač pa želi delovanje pod duhovskim primatom. Duhovnik na vrhu, povsodi odločujoč činitelj, stanovi pa poslušni! Tako „skupno“ delovanje mislijo klerikalci na sploh, in tako misli tudi vitez dr. Gregorčič! Noben napredno mislec mož v deželi pa ne more biti unet za tako „skupno“ delo, in zato tudi Gregorčiča ne bodo več volili v državni zbor.

„Slovenska Zveza“, bralno in pevsko društvo v St. Petru pri Gorici, bo imelo svoj redni občni zbor dne 6. januarja 1901. ob 3¹/₂ popoldne v prostorih kmečke zadruge v St. Petru.

Bralno in pevsko društvo „Školj“ v Smarjah bo imelo svoj letni občni zbor dne 6. januarja 1901. ob 3. uri popoldne. K obilni udeležbi vabi odbor.

Radodaren donesek. — Za domači solski vrtec v Solkanu so nabrali mizarški mojstri pri ustanovitvi „Mizarске zadruge“ kron 743. — Toliko v zahvalo in nadaljno vspodbudo!

Listneca. — Radi drugega gradiva je zaostalo še več dopisov in poročil. Na vrsto pride vse, kar je porabljevega, še tekot tedna. Tu ponovno zahvaljujemo vse naše p. n. gg. dopisnike in poročevalce za njihov trud v minulem letu, proseč jili, da nam ostanejo zvesti tudi za naprej. V to svrhu jim kličemo tu: Veselo novo leto!

Začetkom novega stoletja. — Novo stoletje, nova doba, novi časi! Proti koncu 19. stoletja se je začel dvigati slovanski duh, in v kratki dobi si je pridobil toliko veljave po širni Evropi, da ostali doslej gospodujoči narode čudom opazujejo razvitek slovanskega duha na vseh poljih našega splošnega življenja, se mu klanjajo ter govore o stoletju slovanskega. To stoletje ima biti ba nastopajoče. Dasi zatiran in teptan si je ohranil vendar širni slovanski rod krepko življensko moč v sebi, katera je pogнала kali in rodi sad. Govori se o slovanskem stoletju, govori se o velikem preobratu v Evropi in govori se o miru, kateri ima končno nastopiti, da se bodo razvijali narodi, drug poleg drugega, v bratskem sporazumljevanju ter se poležejo nasprotstva in sovraštva, katera sedaj gospodarijo skoro po celem svetu. Prvi glas po listem miru smo čuli. Izšel je iz čistih slovanskih ust. Plemeniti, veliki ruski car je bil tisti mož, ki ga je izrekel. Zastrmel je svet, za hip se je vzbudil iz vsakdanjega bojevanja ter se naslajal na občutkih sladke hesede „mir“, potem pa je stopil nazaj v vsakdanjo borbo, katere le noče biti konec. Velikanski so napredki človeštva v 19. stoletju. Kar premisliti ne more človek, koliko je storil in vstvaril njegov um. Ali poleg tega so se razvijale tudi razmere, katere moré človeštvo na vseh koncih in krajih. Militarizem vlada Evropo, in ker mu je ta že preozka in nima toliko prilike, da bi tepel okrog sebe, se preseljuje po svojih nositeljih drugam. V imenu kulture se preliha kri na Kitajskem, v imenu kulture morata pasti Oranje in Transval. Ako pa se podrobneje pogleda to „kulturo“, nas spreleti strah, in zdi se nam, da se bližajo časi. Atile ali pa Nerona. Nemško pleme prednjači v tem divjem boju. V Afriki prej, sedaj na Kitajskem, poleg zatlogladnih Angležev razširja „kulturo“, kakor doma mori uboge Slovence. Na celotnem početju pa stoji novodobni Neron. Kakor ga vidimo v Sienkiewiczem romanu „Quo vadis“ zliga pesmi, jih uglašuje, govori, poje itd.; čudno le, da ni še zažgal svojega novodobnega Rima. — Toda izginite ve, slike meglene, slovanski duh se dviga na dan. Porušijo se trdnjave germanske in upepeli se še tisti ostanki slavni Romanov, na površje pa stopa Slovan.

Nastopila je nova doba, novi časi. Slovanstvo si je začrtalo nova pota, po katerih hodi mirno v bodočnost in po katerih si more tudi v istini priboriti svoj vek ter zavladati tam, kjer so vladali prej drugi. Razni dogodki se izvrše dotle, ali zavest je imamo,

kičen, da Slovanom Veselo novo, slovensko stoletje!

Razgled po svetu.

Včeraj je vlada prijavila po podlagi § 14. šestmesečni provizorij, zajedno s komentarijem, za kaj je bilo treba uveljaviti budgetni provizorij kar za 6 mesecev.

Na Stajerskem je razvnet volilni boj v peti kuriji med Slovenci kar najstrastnejše. Gre se za Dragotina Hribarja in dekana Zickarja. Ker ima Hribar upanje, da prodre, je napela duhovščina vse sile in porablja vsa mogoča sredstva (slično kakor pri nas), da bi le zmagal Zickar, kandidat mariborskega škofa Napotnika.

Car zapusti v kratkem Livadijo. Okreval je dosedaj za tako, da opravlja osebno državne posle. Ministri se vrnejo v Petrograd. Profesorja Tihanova, ki ga je zdravil, je imenoval car osebnim zdravnikom in mu je ob enem podaril 100.000 rubljev. Istotako je daroval dr. Tihanovu 50.000 rubljev in mu podelil naslov dvornega zdravnika.

Krugerja sprejme baje ruski car na vsek način. Govori se, da se to zgodi koncem januarja.

Vojna v južni Afriki. — Lord Kitchener poroča iz Pretorije, da je general Knox v boju s burškimi četami generala De-veta, ki so zavzele precej močno pozicijo, blizu Lecmokopa. — Devet upa podreti skoraj sovražne čete in poskusi v tem sloju nepetni napad proti jugu. — V bližini postaje Pan železnični vozi so dobili pomoč, dosli Angleži, ki so napadli in jim ustrelili jednega voza. — V zapadnih kolonijah je več burških oddelkov, ki se prestanjo bojevati proti Angležem z različnimi vspehi. — Buri so pripravljene vstajati do konca. Tako je zatrdil Kruger o priliki sprejema nekih deputacij v Hagu. Sovražnost skončajo le v slučaju, ako se prizna burškimi republikam popolna neodvisnost. V Hagu je došel te dni brat slavnega burškega generala Botha. O vojni se je izrazil, da bodó zrajala se leta in leta in bo zahtevala mnogo žrtev na denarju in krvi; toda Angležem se ne posreči ukrotiti hrabrih burških junakov, akoravno se vojskujejo proti ljudskemu pravu in morejo buraki ujetniki opravljati v sužnosti najprisilnejša dela. Sicer pa so angležke čete popolnoma utrujene in izčrpane in je v kratkem pričakovati z gotovostjo vstajo kapskih Afrikanerjev na korist buraki stvari. — Iz burških virov se zatrjuje, da je nastala z ozirom na zadnje dogodke na južnoafrikanskem bojnem pozorišču sprememba ruske politike napram Burom. Govori se, da sprejme car Krugerja pred svojim povratkom z juga.

Dogodki na Kitajskem. — Iz Pekinga poročajo: Li-Hung-Čang in Čing sta baje, kakor se čuje iz čisto zanesljivega vira, vročila kitajskemu dvoru zajedniško noto vele-vlastij ob enem pa napram istemu izrazila mnenje, da naj bi se stavljeni pogoji sprejeli takoj in brez vsakih izgovorov. To dejstvo je že znamenje za to, da kitajski dvor pogojem takoj ugodí. Dalje sta omenjena dostojanstvenika sklenila naprositi vojne sile velevladij, da bi sodelovale na instituciji civilne vlade v Pekingu. To prošnjo hočeta staviti takoj, kakor hitro cesar pritrđi od vlastij stavljenim pogojem. — Glasom brojavke iz Pekinga se dvor odločno upira rusenju trdnjav, kakor to zahteva nota velevladij, ter proti zahtevi, da bi poslanštva imela stalne straže. Te straže da se zahtevajo le v pretno dvoru. Čing in Li-Hung-Čang sta sklenila stopiti pred posvetovanjem s poslaniki še enkrat v zvezo z dvorom.

Izjava.

Lista „Primorski List“ od 27. decembra t. l. št. 53. kot glasilo klerikalne stranke pod vodstvom dr. Jos. Pavlične in „Gorica“ od 29. decembra t. l. št. 104. kot glasilo političnega društva „Slog“ pod vodstvom dr. Antona Gregorčiča prinašata oglas na volilce V. kurije, v katerem priporočata kot kandidata dr. Antona Gregorčiča, profesorja bogoslovja in deželnega glavarja namestnika. Navada političnih strank je, da stopijo pred volilce s proglasom, s katerim določijo izbranega kandidata ter razkladajo program stranke in kandidata. List duhovnikov v deželi in list dr. Antona Gregorčiča pa sta si izbrala drugo pot, priporočati svojega kandidata, namreč: blatiti nasprotnika in zavijati resnico. Proglasa obeh imenovanih listov nista proglasa stranke, marveč pamfleta na mojo osebo. Kakor je „Gorica“ v prvih številkah nastopila s pamfletom in z lažni proti moji osebi, tako se je boj nečastno nadaljeval in se danes zrcali v pamfletih obeh proglasov. Kaj hoče dr. Anton Gregorčič in politično društvo „Slog“, tega proglas ne pravi, pač pa ga izrekata nezmožljivim polubogom in štejeta v največjo pregreho že to, da se kdo drzne, postaviti se njemu nasproti kot protikandidat. Očita se mi, da stavljam lasno korist in častihlepnost

nad blaginjo slovenskega naroda na Goriškem, da sem si zbral okoli sebe zaslepljene ljudi — narodno-napredno stranko, da sem pridobil z zvijačo odlična mesta za svoje osebne namene. Očita se mi, da hočem razdružiti stanovne in jih odtrgati drugega od drugega, in naravnost podtikajo besede, da mi je prvo vodilo, skrbeti najprej zase, potem še le za svoje volilce.

Nato odgovarjam toliko: Kaj je človek, kakega značaja in mišljenja, to kaže pač njegova zgodovina. Velja to i za dr. Gregorčiča i za me, Dasi se mi očita ravno v pamfletu »Primorskega Lista«, da govorim mnogo o sebi, moram storiti to tudi danes radi lastne stranke. Z mirno vestjo se lahko sklicujem na spričevanje svojih sošolcev in pozneje mož, s katerimi sem sodeloval kot uradnik in v javnem življenju, ali mi utegne kdo očitati sebičnost! Po končanih študijah gnala me je lastna volja na Primorsko, da se posvetim odvetništvu in političnemu delu v najbolj izpostavljenih krajih v Istri. V mladostnih letih je bila moja najgorečnejša želja, da stopim v prve vrste bojevnikov za naše narodne svetinje, na mesto, kjer se zahteva največ duševnih in gmotnih žrtev. Naj mi bodejo priče gospodje, ki so bivali z menoj v Trstu in vedo, da je to istina. Bil je obdospoštovani višji sodni svetovalec g. M. Ternovec, kateri me je pregovoril, naj se posvetim sodniškemu stanu. Slikal mi je, kako potrebno je naše ljudstvo pouka, in kako je eno najgotovnejših sredstev, da ga privedemo do samospoznanja, ako vplivamo nanj kot sodniki. Očetovsko-prijateljskemu uplivu od njegove strani sem se udal ter po težkem duševnem boju odstopil od prvotne namere ter sprejel mesto c. kr. sodnega pristava v Tolminu. Mirno se lahko sklicujem na vse prebivalstvo tolminsko in tudi na ondote duhovnike, da nisem iskal ni gmotnih ni drugih ugodnostij. Moj cilj je bil pravni pouk ljudstva, in lahko rečem, da sem bil od zore do mraka na razpolago vsakemu, revnemu ali bogatemu, in sem delal za vsakega čez uro in čez svojo dolžnost, ne oziraje se na naklonjenost višjih sodnih oblastij. Brez ozira sem se izkazoval narodnega sodnika ne gledé na nevoljo, katera mi je pretela od višjih krogov. Ne da bi očital komu kaj, ali zato, da povdarjam istino, pozivljam danes vse gg. uradnike slovenske narodnosti, ki so bili v službi pred menoj, da mi potrdé, da sem dobil v Trstu in v Gorici uradovanje laško, v Tolminu pa nemško, ter sem neodvisno od kogarkoli uvel tu in tam slovensko poslovanje.

Naj sodi ljudstvo, ako sem bil častihlepen in sebičen takrat, ko sem sebi na škodo, imajoč jedino pred seboj blaginjo svojega naroda, žrtvoval vse delo njemu. Leta 1895. se me je poklicalo v javno življenje od strani dr. Antona Gregorčiča, nepoznanega v političnih krogih. Ako se me je sprejelo brez informacij in so se mi poverila najzaupnejša mesta, storil je »previdni« dr. Anton Gregorčič to pač jedino le na podlagi sodbe, katero je o meni izreko ljudstvo v goriškem in tolminskem okraju. Na to sodbo ljudstva se sklicujem tudi danes, ko odklanjam umazane dolžitve sebičnosti in častihlepnosti. Nisem se spremenil kot deželni poslanec. Sprejel sem mandat društva »Sloga« za 2 leti z izrecnim pristavkom, da se bliža nova organizacija sodnih uradov, da ljubim svoj sodniški stan in bi se mu težko odrekel. Priznala se mi je izrecno pravica odstopiti za slučaj, da se nova sodna organizacija uveljavi. Le-ta me je prehitela spomladi leta 1897. Ces. kr. sodni svetnik Flegar približal se mi je »po namigljaju višjih oblastij« ter me pozval, naj prosim za mesto sodnika v Tolminu s pogojem, da se odpovem političnemu delovanju. Moj odgovor g. svetovalcu je bil ta: »Nisem sicer vezan; ali izrekel sem se, da hočem vstrajati vsaj 2 leti na političnem polju. Sedaj, ko je naše ljudstvo po političnih razburjenih in sem prevzel organizacijo trgovstva in obrtniškostim, morem odstopiti, če er. o. u. svoje naloge izvršil, ali vs. er. mi ni moč poveriti ga v roke »goga.« Odrekel sem se torej lepi kar, ker i kot sodnik z namenom, da izve. m pričeto delo do konca in se potem z dovoljim tudi slabšim položajem kot uradnik. S tem činom pustil sem pred seboj dolgo vrsto mlajših adnikov, pustil sem jih pred seboj kot sodnike, dočim sem jaz ostal c. kr. sodni pristav. Ako sem, imajoč družino, storil to žrtev, potem je pač grdo, da mi dr. Anton Gregorčič in dr. Josip

Pavlica, oba duhovnika, v svojih proglasih očitata sebičnost.

Septembra leta 1897. sem se prepričal, da dr. Anton Gregorčič nima več onega zaupanja v mene, kakor ga je imel, in s tem trenutkom sem hotel odstopiti od političnega delovanja. Podal sem predsedstvu c. kr. okrožnega sodišča v Gorici izjavo, da izstopim iz političnega življenja, in da prosim, naj se me imenuje za sodnika v Ajdovščini ali Bovecu. Moja prošnja se je odklonila. Po drugi strani pa so me obrtni krogi takorekoč obsipali s prošnjami, da naj ustrajam ter izvedem »Trgovsko-obrtno zadrugo«. Hoteč delati in povzdigniti oni stan na Goriškem, od katerega je odvisna naša politična bodočnost, žrtvoval sem se v drugič s tem, da sem prosil za vpo-kojitev.

Tudi kot odvetniški kandidat sem največji del svojih moči posvetil narodnemu delu ter izvel težavno organizacijo »Trgovske-obrtno zadrugo«. Bodi mi priča dr. Stanič, da sem najtežavnejšo službo v njegovi pisarni neutrudljivo izvajal za malo plačo in pri tem prirejal ob nedeljah shode, vodil »Trgovsko-obrtno zadrugo«, »Goriško ljudsko posojilnico« in opravljal svoje posle kot deželni odbornik. Mi li sme kdo očitati sebičnost in častihlepnost? Bodijo mi priče vsi odličnejši pristaši narodno-napredne stranke, da sem jeseni l. 1899. po odstopu grofa Coroninija odklonil kandidacijo za državni zbor z motivacijo, da meni ni na tej časti, biti državni poslanec, in da jo odklanjam ravno zato, ker je šel ves boj l. 1899. za osebe, in ne za načela. Bil sem vedno pripravljen za poravnavo z dr. A. Gregorčičem. Bodi mi priča odvetnik dr. Stanič, da sem še jeseni 1899. bil zato, da ostaneta državna poslanca dr. Gregorčič in dr. Stanič, da se odtegnem jaz javnosti in pri prvi priliki odložim svoj deželno-zborski mandat; da nisem zahteval nič drugega od dr. Gregorčiča, kakor da odstrani iz svoje bližine združbarje, ki iz zavisti in osebne strasti z gnusnimi sredstvi preganjajo vsakogar, kdor si upa prosto govoriti. Bil je dr. A. Gregorčič, kateri je tudi to skromno poravnavo odklonil. Bil sem še letos septembra za poravnavo tako, da naj vsaka stranka pošlje po onega kandidata na Dunaj. Bil je dr. A. Gregorčič, kateri niti odgovora ni dal na to ponudbo. Z novim letom postanem samostojen odvetnik, in vsakdo ve, kaka žrtev je za me, ako pustim svoje delo in zanemarim svoje koristi, svojo družino in posvetim svoje moči narodnemu delu. Ako v takem svojem položaju prevzamem mandat, je pač največja žrtev, katero prinesem narodu, in svest si te žrtve mandat sprejemem ne gledé na gnusna podtikanja klerikalnih gospodov. Moj politični program je danes program narodno-napredne stranke in temeljna točka tega programa se glasi: »Vsestranski svobodni razvoj slovenskega ljudstva v duševnem in gmotnem oziru, vsem stanovom se priznavajo enake pravice, pa tudi enake dolžnosti.« Dr. A. Gregorčič, prof. Berbuč in drugovi dobro vedo, in priča naj mi bo tudi A. Gabršček, da sem l. 1895. pri vstopu v politično življenje bil vedno za združno delovanje vseh stanov. Bila sta dr. A. Gregorčič in »Sloga«, ki sta neopravičeno napadala dr. Abrama in ga hotela odstraniti iz političnega življenja. Bila sta dr. A. Gregorčič in »Sloga«, ki sta nastopala proti dr. Mahničju in duhovni stranki, in bil sem jaz, kateri je prigovarjal dr. Antonu Gregorčiču in A. Gabrščeku kot uredniku »Soče«, da je boj z Mahničjevo stranko polegel in popolnoma utihnil. Prvo geslo mi je bilo »združno delo«, in pač je ena največjih mojih zaslug, ako smo l. 1896. združno nastopili. Bil je dr. A. Gregorčič, ki je založil 26 gld., da se je razpršil shod, katerega so priredili Mahničjevi pristaši v St. Petru; bil sem jaz, kateri je to obsojal. Vspah v deželnem zboru je bil sad združnega našega delovanja, in dr. Rojc, dr. A. Gregorčič in grof Coronini bodo pač priča, da so me oni stavili povsod na prvo mesto brez mojega vtikanja, poverjali mi najtežavnejša dela, in menda je znano, da smo vspeh imeli ravno l. 1896.—1897., dokler proti meni ni pričela rovat zavist in strast. Stopil sem v politično življenje brez strankarske barve, cilj mi je bil splošni napredek naroda in združno delo vseh stanov. Imel sem prepričanje, da duhovnik, trgovec in posestnik stremé po razvoju, napredku in skupnem delu. Zato sem se obrnil mnogokrat zaupno tudi na duhovščino in od nje tudi dobival pomoč. V takem trenutku mi ne sme nikdo zameriti, ako sem na zasebno pismo

pisal duhovniku zasebno pismo, kjer naglašam vpliv duhovščine, in kjer vabim duhovščino na javno delo! In to pismo se popolnoma zлага z mojimi tedanjimi nazori. Moje delovanje v deželnem odboru pa spričuje, da sem bil kot deželni odbornik brezobziren proti vsakomur in imel kot najvišji cilj organizacijo občinskega gospodarstva ne pa prijaznost tega ali onega.

Leta 1897. se je izrekla duhovščina v »Slovenskem Listu« in prvič proti meni. Zavist gospodov, s katerimi bi imel združno delovati, opozorila me je na položaj, in tekom leta 1898. sem videl, da duhovščina v naši deželi ne smatra kot svojo glavno nalogo skupno delo in splošni razvoj našega naroda, marveč, da se gre za nadvladje duhovščine nad drugimi in za organizacijo klerikalne stranke. Vse delo duhovščine na gospodarskem in političnem polju je šlo le za tem ciljem, in stranka »Sloga« se je združila takrat z voditelji bivše Mahničjeve stranke. Jeseni leta 1898. sem konstatiral pričo A. Gabrščeka, da imamo v deželi klerikalizem po kranjskem vzorec, in odgovarjal sem A. Gabrščeku, da se preseli v Pulj ali v Celje, ter mu prigovarjal, naj ostane kot lastnik »Soče« v naši deželi na narodni straži. Jaz sam sem se hotel odtegniti iz javnega življenja, ker me je živo peklo v dušo, da bi se moral boriti obenem proti domačim zavistnikom in narodnim nasprotnikom. Ako politično društvo »Sloga« moj odstop od deželnega poslanstva ni sprejelo, mora vedeti, s kakim namenom je to storilo. Dr. Gregorčič, grof Coronini, nekateri klerikalni profesorji in pristaši bivše Mahničjeve stranke so kupili spomladi leta 1899. lastno tiskarno z namenom, ustanoviti si glasilo in lastno stranko, in s posebnim namenom, ugonobiti tiskarno A. Gabrščeka in list »Soča«. S tem se je klerikalizem tudi javno pokazal in videč, da je narodni razpor na Goriškem neizogiben, dal sem A. Gabrščeku svoje moči na razpolaganje. A. Gabršček bodi mi priča, da sem pristopil isti dan, ko je dr. Gregorčič kupil tiskarno, k njemu z besedami: »Od danes naprej imam v deželi dve stranki, na razpolaganje sem ti.« Bodi mi priča dr. Josip Pavlica, da sem še jeseni 1899. obsojal osebni razpor, da sem mu izrekel, da ne maram delati, ako ne po organizaciji. Vodil me je pri razporu tudi le pogled na narodni napredek in na sodelovanje vseh stanov in zato sem predlagal posebno organizacijo narodno napredne stranke, kakor je. Povsod, po vseh shodih je prva moja beseda: »Delajmo združno za narodno blaginjo, ali noben stan ne sme zahtevati oblasti nad drugimi, in izključujemo zato nadvlado duhovstva. — Da pa hoče duhovstvo to nadvlado, da se poslužuje vsakih sredstev, nam kažejo jasno dogodki izza zadnjih volitev. Tekla je človeška kri v Skopem, v Povirju in v Dornbergu; bili so hudodelci po duhovnikih fanatizirani pristaši klerikalne stranke. Kaže dogodek v neki spovednici, da duhovniku ni sveta nobena reč, ako se gre za zmago klerikalizma. Valja in blati se danes naša vera po shodih in po dvoriščih na ogromno škodo našega ljudstva le zato, da bi zmagali klerikalci. In klerikalna lista »Primorski List« in »Gorica« pod vodstvom dveh profesorjev bogoslovja poslužujeta se danes ne proglasa na ljudstvo, ampak pamfleta proti meni zato, da zmaga klerikalizem. Za svojo osebo mi je velika žrtev, ako bodem izvoljen; brez strahu in z vso čilostjo pa se lotim novega težavnega dela, ako bodem izvoljen, ne gledé na obrekovanja duhovnikov, ker vem, da je treba tudi v naši deželi, kakor drugod, izbojevati ta boj, da se vsak stan zaveda enakosti z drugimi, in da zavrnemo separatistično stremljenje posameznega stanu, da bi jeden vladal druge.

Odločno odklanjam od sebe podtikanje, da sem kedaj govoril, da mora politik v prvi vrsti skrbeti za se. Vsak razsoden človek mi mora priznati, da je dolžnost vsakega državljana, skrbeti za lastni obstanek toliko, da ni naramah drugih; sam mora biti neodvisen, kdor hoče delati za druge. In toliko sem tudi trdil v znani družbi v prijateljskem pogovoru. Infamno je, ako se prijateljski pogovori v krčmi zlorabljajo na tako lažnivi način, kakor se to žal godi od strani gospodov, ki pravijo, da spadajo med inteligenco. Ti gospodje dobro vedo, da se je pri onem pogovoru imenoval dr. Lavrič, dr. Gregorčič, in da sem imenoval tudi sebe.

Le, kadar se za narod kaj doseže, naj se žrtvuje, nikdo pa ne sme izpod-

kopati lastnega obstanka brez cilja in brez koristi za narod. Zgodovino mojega življenja kaže, da sem se moral boriti za vsakdanji kruh; ob tem pa sem velik del svojih moči posvetil narodnemu delu. Moja družina naj mi bo priča, da sem žrtvoval cele dneve in marsikatero noč narodnemu delu, da sem cele tedne in mesece zanemarjal svojo družino, in da sem vso odborniško plačo vrnil za narodno delo. Dr. Jožefu Pavlici klitem besede, katere je govoril dne 28. novembra t. l. v ravnateljki sobi »Goriške ljudske posojilnice«, ko mu je pretela kazenska obsodba: »Naša duhovščina ni zrela za politično nastopanje. Sebe moramo izboljšati, potem lahko zahtevamo kaj od drugih.« Ako je vodja klerikalne stranke priznal nesposobnost duhovščine, take, kakor je danes na Goriškem, da nastopa, potem smem tudi zahtevati jaz, naj se najprej očisti pred svetom; ob enem pa zahtevam, naj pusti svoj posebni cilj, potem ji tudi danes zakličem, kakor sem svoj čas g. učitelji Vrtovcu v Tolminu: »Kodar bo stal duhovnik z učiteljem združen pri narodnem delu, potem pojde našemu ljudstvu dobro.« Ne mi za duhovnikom, ampak on z nami. — Razumnikom dosti.

V Gorici, 30. dec. 1900.

Dr. Henrik Tuma,
odvetnik in deželni odbornik.

Zahvala.

Podpisani najsrčneje zahvaljujemo vse one, ki so na katerikoli način skazali sožalje o prebriski izgubi naše predrage ranjke

Josipine Delak.

Toplo zahvaljujemo nadalje vse prijatelje in znance, kateri so se mnogobrojno udeležili pogreba ter s tem skazali ranjki zadnjo čast. Bog stotero povrni!

V Gorici, 29. dec. 1900.

Zalujoči ostali.

Trgovsko-obrtno društvo in izvrševalni odbor narodno-napredne stranke v Gorici iščeta

stalnega tajnika.

Ponudbe je pošiljati takoj na dr. Henrik Tuma, odvetnik v Gorici.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka

E. Riessner, v Nunski ulici 3,

(nasproti nunski cerkvi)

prilaga preč. duhovščini in slavnemu občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih svetil za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih venecov, za mrtvaške potrebe, voščeno sveče itd. vse po zmerni ceni. — Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno čr. na perilo.

Važno za vsakega!

Razprodajati
Zi neverjetno nizko ceno, za samo gld. 2-95 se vdobi krasno garnituro, imajočo naslednjih šestnajst dragocennih krasnih predmetov:

Važno za vsakega!

- 1 žepna ura iz niklja Anker-Rem. (na željo posrebrnjena) s krasno vdanim okrovom, natanjko regulirana s 3-letnim jamstvom ter etui.
  - 1 eleg. oklopna verižica iz niklja ali goldina s privezki vred. Parizni sistem.
  - 1 kratvačna igla iz goldina z vdanimi briljanti.
  - 1 par poznačenih zapestnih gumbov. Znamka „Garrantie“.
  - 1 garnitura gumbov iz goldina za predsrajčnike in ovrtačnike; 5 komadov.
  - 1 par ubanov iz pristnega srebra, uradno zaznamovana.
  - 1 prstan iz goldina z eleg. kamnom.
  - 1 pomajševalno žepno zrcalo v etui.
- Teh šestnajst krasnih in dragih predmetov z uro Anker-Rem. razpošlja za samo gld. 2-95, proti povz. tju ali naprej poslanim zneskom tvrdka

Bratje Hurviz,

Eksportna hiša, Krakau, Stradom 17 (Avstr.)
Kar ne ugaja se tekem 8 dnj sprejme nazaj ter denar vrne, da se kupovalec nima bati nikake nevarni sti.
Bogate ilustrovane kataloge vseh dragocenosti zastoj in franko.
Sprejemajo se preprodajalci in agentje.

„Ljubljanska kreditna banka“

v Ljubljani
Špiltske ulice št. 2.

Nakup in prodaja
vseh vrst rent, državnih papirjev, zastavnih pisem, srečk, novec, valut itd. po najkulantnejših pogojih.

Posojila na vrednostno papirje proti nizklim obrestim.
Zavarovanje proti kurzni izgubi.
Promese k vsem žrebanjem.

Sprejemanje denarnih vlog na vložne knjižice, na tekoči račun in na giro-konto s 4% nim obrestovanjem od dne vloge do dne vzdiga.
Eskompt menje najkulantneje.
Borzna naročila.